

Taula

- 7 Pròleg
- 15 Guardes, gelós, al càntir de la vida...
- 17 *Volia una mirada com la teua...*
- 19 Els buits se'ns posen dins i ens van omplint...
- 21 *Perquè no hi ets, i voldria que hi fossis...*
- 23 Els trens s'aturen un moment i marxen...
- 25 *Aquesta hora tan sola...*
- 27 Esquerda els dies el pes de les coses...
- 29 *He endreçat la nit per si venies...*
- 31 Ens salva de molt poc la por de viure...
- 33 *Dies vindran que la claror del dia...*
- 35 De gris a blau, travessem impassibles...
- 37 *A poc a poc vaig fent-me a estar sol...*
- 39 Potser trobar-se és, també, això...
- 41 *És només en les paraules que et trobo...*
- 43 S'aprèn a viure, també, quan vius sol...
- 45 *Avui, mentre fan nàixer el dia a mar...*
- 47 Morir no és apagar-se i anar-se'n...
- 49 *Quin estiu de capvespres prematurs...*
- 51 A vegades la vida ve a ser...
- 53 *Pesa tant aquest diumenge, a casa...*
- 55 Tot a la vida és anar teixint...
- 57 *Cau una pluja fina i toca amb dits...*
- 59 Aquesta nit que el silenci no dorm...

- 61 *Acaba un altre estiu, un altre cop...*
63 *És diumenge al paradís, i fa bo...*
65 *Sé'n va gener, però fa fred de tu...*
67 *Som el que ens queda del que no hem sigut...*
69 *Un mal oratge ha arrasat la nit...*
71 *I l'has mirat i t'ha mirat, i és tot...*
73 *A poc a poc guanya l'alba a la nit...*
75 *Ja res del que et planyessis no pot cabre...*
77 *Avisa de plugim, aquesta tarda...*
79 *Pluja de nit damunt la pell insomne...*
81 *No hi ha mar més en calma que els teus ulls...*
83 *Em poso a resguard del gran brogit...*
85 *Si fos que el sol m'acariciés la pell...*
87 *Salvem el que anhelem si som capaços...*
89 *A la rosa dels vents cerco el teu nom...*
91 *La mar com un espill que tot t'ho veu...*
93 *Trobo tant a faltar...*
95 *Mous fitxa no per guanyar cap partida...*
97 *Besà'm, que la besada et besaré...*
99 *Potser la vida és cendra de la vida...*
101 *A vegades succeïx...*
103 *T'aprens i et desaprens...*
105 *Per si de cas la vida va i s'em torna...*
107 *Ara la vida i tu, com dos amics...*
109 *Em ve a la memòria...*
111 *Saps ara que era fins aquí on duïa...*
113 *Epíleg*

Pròleg

Enceto aquest pròleg convidant el possible lector a una aventura poètica, on Joan Callau culmina l'ascensió —no diré des d'on— a què s'ha dedicat aquests últims anys. Temo, advertència de Carme Cruelles al pròleg de *L'arbre que som* (Pagès editors, 2018), caure en l'espòiler o en l'admiració de qui és per a mi un dels millors poetes del moment. L'estudi que faig de *Com l'hora blava* —això és un pròleg, una porta d'entrada, una presentació— intenta fugir de descobrir arguments que a l'obra apareixen. No sé si ho aconsegueixo. La poesia de Callau es va gestant com si fos una liana on difícilment podem accedir si no hem fet tot el viatge a través dels quaranta-nou poemes d'aquest llibre. Podria parlar de cadascun dels poemes, què m'han suggerit, què entenc que volen dir..., però no. Ho faré agafant l'obra des de la seua totalitat i també com a culminació de tota la poesia provinent dels dos llibres anteriors. Em perdonarà Joan Callau, de molts anys amic, si avanço, estimant la seua poesia, que la trilogia acabarà sent una evidència, una certesa, potser el resultat inevitable d'una vida viscuda en clau poètica, i una mena de declaració existencial sobre la qual es constituïran altres obres.

Joan Callau a *Com l'hora blava* escriu des d'un jo en calma que s'adreça a ell mateix, una introspecció diàfana que li possibilita afermar-se en la consciència del jo. Tenim, doncs, aquest jo aconseguit a través de la mirada cap endins. Mai fàcil, aquest

exercici, li atorga el batec del jo propi, com a veu, com a ésser diferenciat, com a puntal sense el qual res no és possible. A partir d'aquí, l'esguard avança cap a *l'altre*, i és on el poeta fixa anhels que en cap cas qüestionen la potència, la força d'aquest jo resultat de la meditació. Cercarà un tu des de la quietud d'aquesta *hora blava* en què el poeta ja sap exactament què vol:

hi veig la plenitud
que no ha sigut encara.

No és gens fàcil la construcció filosòfica del poeta, no és un binomi sinó un possible joc a tres. El jo mateix, el tu com a diferència i qui m'atorga la mida per a veure'm, i l'altre, com a alteritat absoluta. El jo essencial mai no és una màscara, Boeci dixit, no li cal; el tu, possible —i estimat encara com a idea—, qui em veurà despullat i sense noses i em preferirà de forma rotunda, clara, sense ambages ni reserves; i l'altre és, d'alguna manera, el món. Descobrirà en l'existència d'aquest món immediat, d'on sortirà el tu, una afirmació del jo. Mai —la idea fa el llibre— perdrà la percepció de ser, ni enfront un possible tu, ni davant dels altres. No s'anorrea de cap de les maneres, no. Perdura en el vers l'alè de la vida, aquesta consciència del jo, com una sentència: sap del tu, encara que sense rostre, sense nom, i en ella es reflecteix; sap de l'existència dels altres i hi comparteix la vida; i sent l'hora blava com un cim des d'on mirar:

I tu no hi ets, però m'esclates dins
com aquell fruit preciós
que no esperava i esperava.

El desplegament líric del poeta és l'exercici mateix del pensament, pensament ple de la reflexió a partir de la memòria, del que ha viscut, encerts i desencerts, i de l'esperança. Esperança que no és un far, una illa a on arribar, no és el retorn a Ítaca, no. Va molt més enllà. No s'enfonsa, no habita la nostàlgia. En la configuració del seu món a partir del real ha après a més que sobreviure —tot i les dificultats—, a ser, en definitiva, i sentir aquesta mateixa vida, com a mínim, des del seu jo.

Sap, reconeix, vol, intueix, quin és el màxim sentiment. L'òrbita de Miquel Martí i Pol en el seu «Tot en l'amor s'emplena de sentit», o del nostre Gerard Vergés a «Res no val tant com un instant d'amor», apareix sense aparèixer. No escriu, des del meu parer, a cap persona, a cap amada que no l'estima, no. Això ja ha passat. Escriu passant a net pensament i sentiment, a l'amor com a plenitud que ja es veurà si arriba, si es realitza, si es concreta, i que està més enllà, ja ho he dit, de cap persona. Antonio Machado ho diu clar: «Nada hay en contra del amor que la amada no haya existido jamás».

Com l'hora blava és el moment de la meditació, de la contemplació —allò viscut i allò que es pretén—, des d'una perspectiva serena i expectant d'un ideal. El descobriment d'un jo calm, reposat, assossegat i viu, tan viu com trenta-cinc anys enrere. Se sap en solitud, però aquesta solitud que experimenta, amb les seues mancances, ja no és cruel. Un jo que ha convertit les cicatrius en un motiu d'aprenentatge, de refer-se, de reeixir. Ha incorporat al seu ser les derrotes, i les ha vençudes. Un jo que es

nodreix per ressorgir i que, estic segur, subscriuria els versos tan famosos de Tennyson «És millor haver estimat i haver perdut que no haver estimat mai», i no estaria en absolut d'acord amb Epicur recomanant no enamorar-se perquè el dolor del desamor és més fort que el plaer de l'amor. Ara bé, cal posar els matisos on m'assalten versos, una emboscada no prevista, fent-me veure elements no vistos i que lliguen aquest poemari de Callau amb la filosofia vital. Pot semblar al lector que entro en contradicció, però no. És la constatació de la constant afirmació de l'autor, en aquest llibre, que lliga amor i vida:

Ara ja sé que estimar fa més mal
que deixar d'estimar, perquè l'amor
et revela la vida fonament
només si qui tu estimes t'estima.

A *Com l'hora blava* el jo interior es conserva, vol salvar-se, ha après a estimar-se i —en el moment que s'adreça a l'altre— es reafirma en aquest amor que podem donar només si nosaltres ens estimem de debò. Ja no és un amor de *perdição*. S'espera resposta en els poemes de Callau? Cal respirar atentament la lírica que n'emana per aprofundir en el sentit del que ens diu:

Potser trobar-se és, també, això:
Voler comprendre-ho tot fins que t'adones
que allò que no comprens ve a obrir-te
una finestra al món un altre cop.

I diu: «Però tu sempre fes cas dels senyals», com aquell àngel advertia a *L'avis de l'àngel* (Pagès editors, 2014) i on Callau juga

amb un to solemne: l'àngel com a subconscient assenyala el naufragi, el tem, li té païra. Els naufragis succeeixen només en la navegació, en la deriva podríem dir, i sobrevivint al naufragi, s'imposa la calma. Naufrag plenament conscient, en el primer llibre de la trilogia, d'aquesta travessia en tres parts: i, naufrag que arrela en l'illa còsmica del descobriment propi en una mar poblada d'altres, entén, però, que l'arrelament s'imposa com a conseqüència de surar reconeixent-se un jo, diferent, esperançat, alçant les branques a la cerca de la llum solar, del refugi de la lluna, de la calidesa sempre incerta de la nit.

La personificació de l'amor, l'estimada, existeix com a construcció que em construeix, ve a dir Callau. No han de ser bigues mestres les que em dona l'estimada: que siguin envans, finestres, potser xemeneies; però els murs de càrrega, els cabirons que aguanten el sostres, les golfes —sobretot les golfes que cadascú tenim— han de ser d'un, intransmissibles, inalienables, tan pròpies com el cor que ens batega dins el pit.

A *L'arbre que som*, el segon dels llibres de la trilogia —de la travessia—, el jo s'explora des d'una òptica universalista, col·lectiva, cosmopolita. Som i tenim i necessitem les mateixes coses, els mateixos afectes; i patim per les mateixes coses. El subjecte no està sol quan se n'adona, a partir de la introspecció, en aquesta mar immensa. *L'arbre que som* passa, des d'un esperit reflexiu sobre allò que ha estat, a una afirmació valenta del que es vol. El joc simbòlic amb les estacions, amb els mesos, amb la mar, amb el foc, amb el pou, amb els blaus...

ens condueix a aquest viatge que rescata un home amb una història que —tots i totes tenim una història— l’ha deixat descompassat, amb sensació de profund desengany. I, tot i la desfeta, lluita per retrobar-se, per créixer de nou, per tornar a ser des d’una maduresa vital on esdevé arbre que es coneix, que es coneix perfectament, branques i arrels, i amb una saba nova que convida a la plenitud, una esperança mai desesperançada, mai obsessionada però atenta. Seran senyals els colors del cel i les aromes del temps, les mirades, els gestos. Senyals des de la calma, des de la quietud, anhelant complicitats, jocs d’amants; senyals llegides, intuïdes, mai fingides ni provocades.

Sé que Joan Callau pesa les paraules, les amida, en compta les síl·labes; sé del seu intent harmònic a l’hora de compondre, exigent i rigorós. Ho sé perfectament. Evitarà el grinyol de la paraula, del vers, del poema i del llibre que en resultarà. El decasíl·labs, quasi exclusius en aquestes tres últimes obres, formen part, una part essencial, del que combina el fons i la forma. Són indestriables. Cada vers, d’altra banda, és un món en ell mateix —fuig d’encavalcaments—, estan plens, donen un sentit i possibiliten mil sentits. Allò que volem dir adquireix la forma poètica quan arribem a la mateixa essència de l’expressió del sentiment. Res a l’atzar, perquè quan estimem, anhelem, patim, tenim por, parlem de la vida, de la mort, del que sigui, som arrabassats per això mateix, pel sentiment. Traspassar a paper com qui fa un fris d’allò que tant ens trasbalsa: una posta de sol, agafar la mà de qui estimem, una mirada còmplice a

les envistes de la nit; abocar al full en blanc un despullament de l'ànima, allò que captivant-nos ens fa ser d'una manera tan especial, tan autèntica com la glopada d'aire fresc en sortir d'un lloc tancat: això és la poesia. *Com l'hora blava* forneix perfectament aquest esperit d'essencialitat. La vida, la mort, l'espera, la bellesa, la incertesa, la inseguretat..., acompanyen aquest immens sentiment de vegades tan lluny del racional que és l'amor. Callau, en el trajecte d'aquest últim llibre, viu i veu i respira amb una perspectiva sempre íntima i recordant molt bé aquella sensualitat —aquesta mediterraneïtat—, ja present a *Tants de dies sense gust de cirera* (1987) i *Aquell temps safir* (1987), dos textos de la seua primera època creativa, en els nous versos:

T'invento, i al balcó que mira a mar
sortim la copa de vi i jo amb tu:
Me la bec a poc a poc, com si fos
verí suau que no fa mal ni mata:
S'acompassa el meu batec amb el teu:
Enyoro el nom que encara no conec.

Imagino *Com l'hora blava*, amb *L'arbre que som* i *L'avis de l'àngel*, com una simfonia. Escolto la sonoritat, les melodies que en cada llibre es desenvolupen. Des de certa desfeta, el primer; des de certa calma, el segon; des de certa esperança, com una síntesi de les anteriors, el tercer. Els decasíl·labs, apamats, aconseguits, rotunds; les figures retòriques com una mar on esplaiar-se, sense excessos, sense res innecessari. És, aquesta *hora blava*, una mar plàcida amb una extensió gairebé infinita, inacabable, amb un

fons gairebé litúrgic, amb tots els tactes, amb totes les aromes de vi, del romer, del fonoll. Amb una mirada escrita des del «on tots els blaus», en el qual habita el poeta i que alhora l'habita a ell, a un futur —qui sap si serà—, que el poeta té clar, molt clar, per si de cas.

Però, si cal, precipita't, i tingues
almenys la vaga convicció que algú
deu fer el mateix viatge i t'hi espera.

RAFAEL HARO I SANCHO

Amposta, agost de 2020

Guardes, gelós, al càntir de la vida,
l'aigua secreta de la qual no beus,
malgrat la set que saps que tant la vol.
Potser esperes el miracle que faci
de l'aigua un vi magnífic i et celebris,
quan els teus somnis no siguin com fotos
dormint en un catàleg de viatges.
Vindreu a ser, vi i tu, com un de sol.

*Volia una mirada com la teua,
que fes florir les albes dolçament.
Volia nits de fondre'm en l'encís
que viu en tu i en tu ho fa viure tot.
D'allò que forja aquells delers més grans,
m'amaro els ulls per veure't com si hi fossis,
els llavis per escriure't tots els versos.*

Els buits se'ns posen dins i ens van omplint.
Un rogle sense nom s'estén, devasta.
Ha de semblar, per un moment, que acaben
moltes i massa coses i per sempre.
Però només s'ha fet tard una mica.
S'aixecarà del més profund, encara,
un altre viure, si així ho volem.

*Perquè no hi ets, i voldria que hi fossis,
em parles amb els blaus
d'aquest estiu que tu vas fent més plàcid,
i omplés, tu tota, els capvespres.
I tu no hi ets, però de tant en tant
la mar dels dies t'em duu en onades,
en nova sal de la vida.
Perquè no hi ets, jo somio que hi ets,
i en tu vull fer-me foc
i que hi avivi el teu alè les flames
quan es faci matí la matinada.
I tu no hi ets, però en les hores fondes
et miro com si hi fossis,
i en els teus ulls, que se m'emporten,
hi veig la plenitud
que no ha sigut encara.
Perquè no hi ets, de nit t'em fas tan densa
que dorms amb mi,
i et vetllo el son,
i em vetlles tu el desig.
I tu no hi ets, però junts mirem l'alba,
i l'alba ens mira,
i tot s'afanya a alçar
un alfabet de llum
per llegir-nos l'un a l'altre.
Perquè no hi ets, et sé en una batalla,
qui sap si com la meua,
d'on tornaràs més tu mateixa,*

Epíleg

Es proclama que la poesia s'escriu amb el desig i aquest desig té la capacitat d'abraonar-se sobre el lector potser per desfer el vel de les vides vanes, potser per encendre esperances que es van apagar subtilment en algun moment de la nostra existència.

A *L'avis de l'àngel* (Pagès editors, 2014), Joan Callau expressa aquesta avidesa amb dosis controlades de nostàlgia i amb un regust clarament martipolià dels versos que el dirigeix cap a les secretes forces infiltrades de les paraules.

Així doncs, la trilogia s'enceta amb un dolor intens acompanyat d'un propòsit clar en el sentit d'emprendre rumbos bastits en somnis nous. No debades es clou aquell primer recull amb un vers profètic: «Enmig de tot t'alçaràs finalment.»

Caldrà esperar gairebé un lustre per percebre aquell deler i una clara consciència d'arrelar-se i finalment germinar. *L'arbre que som* (Pagès editors, 2018), farcit de saba, es despertarà del seu son «damunt d'un març suau de blaus». S'entrelluca un viatge cap al coneixement del jo i de l'univers i, amb arrels eminentment tel·lúriques, Callau ens explicarà el seu món. El poeta pren l'arbre com a símbol de verticalitat i de nexa d'unió entre la dicotomia maragalliana de la terra i el cel. L'arbre de Callau transcendirà el context d'allò fungible.

I, arribats en aquest punt, *Com l'hora blava* tanca aquesta trilogia que es regenera amb un altre viure i un nou «alfabet de llum» que renaix «de tots els blaus» més purs que alcen el jo poètic en «arbre i crit». Joan Callau ha assolit aquell somni incipient i es va fent «arrel i soca» sota el blau més intens.

A *Lavis de l'àngel* es percebia aquest salt al buit necessari per a viure i no pas per a sobreviure. I, «com allò que se salva d'un naufragi», ens preserva el «nom de les coses» per emetre una existència cobejada que li serà pàtria.

Com l'hora blava ens anuncia, a través d'una nitidesa formal, una mànega intensa, un remolí xuclador, una voràgine necessària per recuperar el fet d'existir.

CARME CRUELLES ROSALES

La Ràpita, agost de 2020

Aquesta obra va ser guardonada amb els LVI Premis Recvll de Blanes. Premi Benet Ribas de Poesia, 2020. Els membres del jurat van ser: Maria Mercè Roca (presidenta), Eloi Falguera Vidal, Josep Maria Fonalleras, Maria Rosa Font, Mònica Rabassa, Francesc Robert, Salvador Roca i Maria Àngels Vázquez (secretària).

Consell Comarcal
de la Selva

Nota dels editors:

L'autor ha demanat als editors no aplicar en el text dels poemes la normativa de supressió de diacrítics contemplada a la nova Gramàtica i Ortografia de la Llengua Catalana, IEC, novembre 2016.

© dels textos: Joan Callau Fortuna, 2020
© del pròleg: Rafael Haro Sancho, 2020
© de l'epíleg: Carme Cruelles Rosales, 2020
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2021
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: gener de 2021
ISBN: 978-84-1303-235-1
DL: L 8-2021
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.